DZIENNIK ZACHODNI Junior

WagnerPress II

Szkoła Podstawowa nr 13
im. H. Wagnera
ul. Rewolucjonistów 18
42-500, Będzin

Wydanie specjalne 03/20

www.juniormedia.pl

ORGANIZATOR PROJEKTU POLSKA PRESS GRUPA

numer specjalny - KONKURS WOJEWÓDZKI NA GAZETKĘ SZKOLNĄ O POWSTANIACH ŚLĄSKICH

redaktorzy: OLA, MARTYNA, ALEKSANDRA, OLIVIER

czekamy na wyniki

HANYSY I GOROLE

OPOWIEDZCIE WIATRY… SZLAKIEM POWSTAŃ ŚLĄSKICH

W ubiegłym roku nasza szkoła brała udział w konkursie MEN „GODNOŚĆ, WOLNOŚĆ, NIEPODLEGŁOŚĆ". Realizowaliśmy projekt „Opowiedzcie wiatry… droga do niepodległości". W jego ramach nauczyciele koordynatorzy zorganizowali dla nas – uczniów trzydniową wycieczkę „Szlakiem powstań śląskich", sfinansowaną ze środków Ministra Edukacji Narodowej w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017- 2021.

Dzięki wycieczce poznaliśmy historię i niektóre miejsca walk Ślązaków, którym zawdzięczamy bardzo wiele.

Udział w projekcie "Opowiedzcie wiatry… droga do niepodległości" oraz wycieczka szlakiem powstań śląskich spowodowały, że historia tych wydarzeń jest w nas bardzo żywa.

Górny Śląsk inkorporowano do Korony Czeskiej w XIV w.,a do Królestwa Prus w 1763.

Mijały wieki, a Górnoślązacy pamiętali o swojej polskości.

ŚLĄZACY MARZĄ O POLSCE

Najpiękniejszą kartą w dążeniu do stania się częścią odrodzonej Rzeczpospolitej były trzy powstania śląskie w latach 1919 – 1921.

Odwaga, determinacja, poświęcenie przyniosły efekt.
W roku 1921 część Górnego Śląska wraca do Polski.

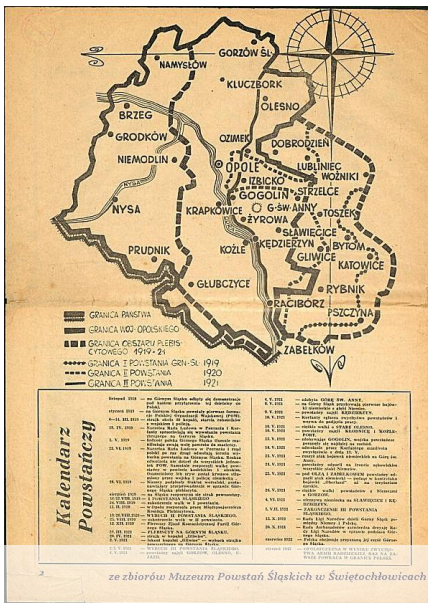

Przez kolejne 3 lata (2019, 2020, 2021) szczególnie uroczyście obchodzimy 100. rocznice tych wydarzeń, aby pamięć, podziw i szacunek dla bohaterów tych walk przejmowały kolejne pokolenia.

Ola

SZLAKIEM POWSTAŃ ŚLĄSKICH

muzea

MUZEUM POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ŚWIĘTOCHŁOWICACH

Tu można na chwilę być uczestnikiem wszystkich powstań, a wszystko dzięki interaktywnemu przewodnikowi, który chronologicznie przedstawia historię walk o polski Śląsk. W oknach mieszkania powstańca rozgrywa się akcja okresu I powstania. Klasa szkolna wygląda tak, jakby odbywał się plebiscyt. W nim też można było wziąć udział - co uczyniliśmy. Co chwilę są też różne stanowiska interaktywne, które pogłębiają wiedzę. Najbardziej podobała się nam budowa samochodu opancerzonego, dobieranie ekwipunku powstańca i umieszczenie swojej twarzy na zdjęciach powstańców i ich rodzin.
Dotknięcie munduru oraz złożenie i rozłożenie karabinu, którym walczyli powstańcy, było niesamowitym przeżyciem, a wszystko dzięki warsztatom „Gewery i handgranaty, czyli o wyposażeniu Powstańców Śląskich słów kilka…”.

Martyna

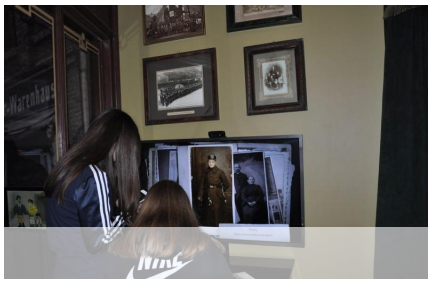

MUZEUM CZYNU POWSTAŃCZEGO W LEŚNICY

Są tu pamiątki po uczestnikach powstań – zdjęcia, rzeczy osobiste, sztandary bojowe oraz pisemne rozkazy wydawane w czasie III powstania śląskiego.
Dzięki prezentacji interaktywnej przeżyliśmy chwilę wkraczania wojska polskiego na Śląsk, czyli symboliczne włączenie tych ziem do odrodzonej Polski.
Najbardziej, w czasie zwiedzania, spodobała nam się rotunda z panoramą powstań śląskich ożywiona spektaklem światła i dźwięku.

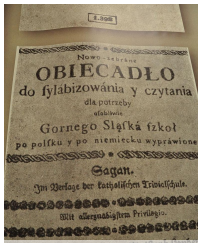

MUZEUM ŚLĄSKIE W KATOWICACH

Wystawa „Światło historii. Górny Śląsk na przestrzeni dziejów” przybliżyła nam historię regionu, nie tylko dotyczącą powstań śląskich.

Dla nas, mieszkańców Zagłębia, była to następna niezapomniana lekcja historii. Utrwaliliśmy wiedzę o powstaniach, plebiscycie, latach międzywojennych. Warsztaty wprowadziły nas w dzieje fotografii, która stanowi niezapomnianą pamiątkę minionych czasów, utrwalając to, co przeminęło.

I POWSTANIE ŚLĄSKIE

Było spontanicznym zrywem polskiej ludności, którego celem miało być przyłączenie Górnego Śląska do Polski. Upadło po 10 dniach, przygotowując jednak grunt do dwóch kolejnych powstań.

pl. wikipedia. org.

POCZĄTEK

I powstanie śląskie wybuchło w nocy z 16 na 17 sierpnia 1919 r. i objęło tereny powiatu rybnickiego i pszczyńskiego oraz część okręgu przemysłowego. Na jego czele stanął śląski działacz polityczny Alfons Zgrzebniok, który wraz ze swoim sztabem przebywał w Sosnowcu.

MASAKRA W MYSŁOWICACH

Bezpośrednią przyczyną wybuchu powstania była masakra górników z *kopalni Mysłowice*, którzy domagali się zaległych wypłat. Kiedy 15 sierpnia 1919 r. tłum wtargnął przez bramę, niemieckie wojsko otworzyło ogień. Zginęło siedmiu górników, dwie kobiety i trzynastoletni chłopiec.

przeczyk -fotowyprawy

ZDECYDOWAŁ WERSAL

Na Śląsku wrzało jednak wcześniej. W maju na konferencji w Wersalu zadecydowano, że o przynależności atrakcyjnych gospodarczo terenów Śląska przesądzi plebiscyt. Wobec trudności gospodarczych w regionie pracę przerwało 40 kopalń. Górnicy nie otrzymywali pensji, więc zdecydowali się na strajk generalny.

NIEMCY SILNIEJSI

Dzień po masakrze mieszkańcy śląskich miast zaczęli atakować posterunki Grenschutzu - niemieckiej straży granicznej.

Opanowali m.in. Tychy, Radzionków, Piekary i część Katowic, w tym dworzec kolejowy w Katowicach Ligocie. Niemcom udało się wkrótce odbić te punkty. Wobec przewagi wroga 24 sierpnia dowódcy powstania wstrzymali walki. 26 sierpnia, ze względu na brak pomocy ze strony państwa polskiego i koalicji, walka mieszkańców Śląska dobiegła końca.

Dzieje. Pl

REPRESJE I AMNESTIA

Zakończenie walk przyniosło fale antypolskich represji. Duża liczba Ślązaków (22 tysiące) schroniła się w granicach Polski.

Nieprzygotowane organizacyjnie powstanie nie zakończyło się sukcesem politycznym, zwróciło jednak uwagę międzynarodowej społeczności na sprawę Śląska.

Została zawarta polsko-niemiecka umowa amnestyjna, na mocy której szeregowi powstańcy mogli wrócić do domów, dowódcy natomiast pozostali za granicą.

Olivier

ZAGŁĘBIE DĄBROWSKIE WOBEC I POWSTANIA
wystawa

We wrześniu 2019 obejrzeliśmy wystawę w Muzeum Zagłębia w Będzinie „Zagłębie powstań śląskich. Zagłębie Dąbrowskie wobec I powstania śląskiego". Jej organizatorem był Instytut Zagłębia Dąbrowskiego. Oglądając materiał ikonograficzny wzbogacony tekstami, uczniowie poznali przebieg I powstania śląskiego, reakcję mieszkańców Zagłębia Dąbrowskiego, w tym Będzina. Otrzymali również publikację związaną z wystawą.

ZAGŁĘBIE DĄBROWSKIE WOBEC I POWSTANIA ŚLĄSKIEGO

relacja z wystawy

W chwili klęski Niemiec w I wojnie światowej Górnoślązacy szykowali się do walki o włączenie ich ziem do odradzającego się państwa polskiego. Zagłębie Dąbrowskie stało się naturalnym zapleczem dla ich działań. Symboliczne znaczenie dla początku powstania miały wydarzenia dziejące się przy granicach Zagłębia Dąbrowskiego oraz w Mysłowicach z 15 sierpnia 1919 roku, kiedy oddział Grenzschutzu strzelał do górników domagających się wypłaty.
W walkach powstańczych uczestniczyło wielu Zagłębiaków. Na Niwce zgłosili się między innymi górnicy i, pomimo rozkazu, oficer Wojska Polskiego - podporucznik Dębno-Kamiński.
Czeladzianie uczestniczyli w starciach o Siemianowice.
Ochotnikami w walkach okazali się harcerze, a nawet osoby w wieku szkolnym. W szeregach Pułku Strzelców Bytomskich jako ochotnik znalazł się 17-letni Jan Kiepura.

Olivier

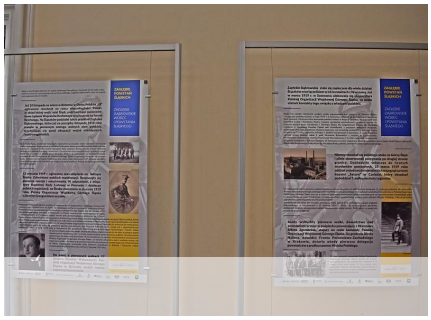

Będzina, Sosnowca i Czeladzi nie ominął atak nieprzyjaciela.

Ostatnie walki powstańcze rozegrały się przy granicy z Zagłębiem Dąbrowskim, a także w Bogucicach, Szopienicach, Dąbrówce Małej, Janowie, Nikiszowcu i Giszowcu.

Przewaga wojska niemieckiego była przytłaczająca, używano artylerii, samochodów, czy też samolotów wojskowych.

Kontakt z Zagłębiem pozwalał na przekazywanie uzbrojenia i zwiększał napływ ochotników.

Z Sosnowca, Będzina, Czeladzi i Rogoźnika został wysłany apel do Józefa Piłsudskiego z prośbą o pomoc w walce z Niemcami. Niestety, wezwanie zostało odrzucone.

Utworzono Komitet Niesienia Pomocy Powstańcom Śląskim. Organizowano pomoc medyczną jak i materialną.

II POWSTANIE ŚLĄSKIE

Rok później, również w sierpniu, wybuchło II powstanie śląskie.
W przeciwieństwie do pierwszego, nie było ono spontaniczne.

Data wybuchu II powstania śląskiego nie była przypadkowa.

WRESZCIE OSIĄGNIĘTE CELE

Zostało ogłoszone przez Dowództwo Główne Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska i Polski Komisariat Plebiscytowy. Głównym celem drugiej walki zbrojnej Ślązaków było wyparcie niemieckiej Policji Bezpieczeństwa z obszaru plebiscytowego i zastąpienie jej strażą obywatelską, a następnie - nowo utworzoną Policją Plebiscytową.

24 sierpnia 1920 r. Międzysojusznicza Komisja Plebiscytowa ogłosiła rozwiązanie niemieckiej policji i powołała Policję Górnego Śląska w polsko-niemieckim składzie. Powstańcy uzyskali również zapewnienie ukarania przywódców antypolskich ekscesów i usunięcie z obszaru objętego plebiscytem osób, które przybyły tu po 1 sierpnia 1919 r.

Martyna

Po jego zakończeniu część oddziałów powstańczych wycofała się do Sosnowca, by po zdaniu broni wrócić na Śląsk. W tym samym roku, 19 grudnia, odsłonięto w Sosnowcu pomnik ku czci poległych w walkach.

W uroczystości uczestniczył też Wojciech Korfanty, postać bardzo zasłużona w walce o przyłączenie Śląska do Polski.

NIKISZOWIEC I FILM O POWSTANIU

To słynne osiedle robotnicze wybudowane zostało dla górników kopalni „Giesche" w 1911. Wśród czerwonych cegieł i kopalni toczyło się całe życie rodzin robotniczych. W czasie powstań śląskich walki toczyły się również na Nikiszowcu. Tu pracowali, świętowali, odpoczywali, a gdy przyszedł czas walki, chwycili za broń...

KLIMATYCZNA DZIELNICA Z POWSTANIEM W TLE

Gdy wysiedliśmy z autokaru przed kościołem w Nikiszowcu, rozeszło się: „*Uauu*!". A Matylda dodała: *„To miejsce jest cudowne. Ma klimat!*". Nie zmieniliśmy zdania po prawie dwugodzinnym zwiedzaniu z audioprzewodnikiem. W tej robotniczej dzielnicy, która powstała dla górników, widać dbałość o każdy detal. Można naprawdę przeżyć fascynującą podróż do początków XX wieku i zobaczyć ludzi tu wówczas żyjących. Powstańców też – choćby tych z filmu „Sól ziemi czarnej".

Nauczyciele, chcąc przybliżyć nam klimat okresu powstań śląskich, zorganizowali seans filmu K. Kutza „Sól ziemi czarnej".

II POWSTANIE ŚLĄSKIE NA EKRANIE

Film opowiada o II powstaniu śląskim. Kręcony był w Świętochłowicach oraz na Nikiszowcu w Katowicach. Te miejsca nie są nam obce z wycieczki, więc tym bardziej obejrzeliśmy go z wypiekami na twarzach. I ta piosenka, którą śpiewa matka po śmierci syna – powstańca: „*Kaj że się podział / mój syneczek miły / pewnie go w powstaniu / granszuce zabiły …".*

PLEBISCYT

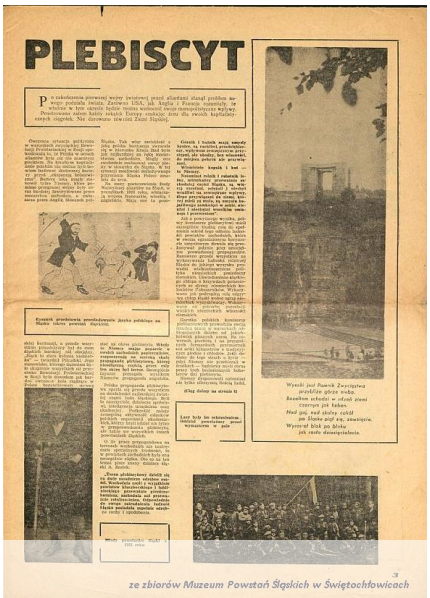
PLEBISCYT

ze zbiorów Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach

PRZYGOTOWANIA

Do plebiscytu przygotowywały się obie strony. Zgodnie z postanowieniami traktatu wersalskiego mogli w nim uczestniczyć wszyscy związani z terenami plebiscytowymi, np. urodzeni na tym obszarze. Niemiecka administracja dysponowała znacznie większymi możliwościami wyszukiwania i sprowadzania tych osób na głosowanie.

Plebiscyt odbył się 20 marca 1921 roku.

Na podstawie jego wyników miano zadecydować o przynależności ziem Górnego Śląska do Polski lub Niemiec.

Głosowanie odbywało się pod nadzorem Komisji Międzysojuszniczej.

Prawidłowy przebieg głosowania gwarantowali alianci oraz polsko-niemiecka Policja Plebiscytowa (Apo). Uprawnionych do głosowania było 1 221 274 osoby.
Z ramienia rządu RP, polską akcją plebiscytową kierował Wojciech Korfanty.

PORAŻKA

Ostatecznie w głosowaniu udział wzięło 1.190.637 osób: za Polską głosowało 479.365 Ślązaków (40,3%), za Niemcami 707.393 (59,4%).
Niestety, Niemcy znów byli górą.

III POWSTANIE ŚLĄSKIE

III powstanie śląskie wybuchło w nocy z 2 na 3 maja 1921.
Było największym zrywem powstańczym Ślązaków w XX w.

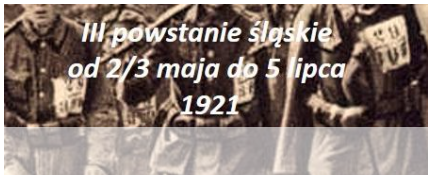

„Po bitwie pod Górą św. Anny"

III

Powstanie Śląskie

Oto już stoją dolmeny,
cztery jak pory roku.
I coraz niżej brzeźniom.
I coraz trudniej krokom.

ze zbiorów Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach

III powstanie śląskie, pod wodzą Wojciecha Korfantego, miało na celu poprawę niekorzystnego dla Polaków wyniku plebiscytu na Górnym Śląsku.
Było najdłuższym powstaniem śląskim.
Około 60 tys. powstańców szybko opanowało znaczną część obszaru plebiscytowego.

W czasie powstania doszło do dwóch dużych bitew powstańców z Niemcami w rejonie Góry Świętej Anny i pod Olzą. Były to najkrwawsze starcia w czasie powstań śląskich. Brało w nim udział około 30 tysięcy powstańców, poległo 1218, a rannych było 794.

Polskie władze oficjalnie nie mogły udzielać pomocy Ślązakom, dlatego podjęto akcje potajemnych dostaw broni i amunicji.

26 czerwca Karl Hofer i Wojciech Korfanty podpisali układ o wycofaniu oddziałów polskich i niemieckich z zajętych terenów, oraz o oddaniu podziału Górnego Śląska aliantom.

Ola

Dzieje.pl

Wyborcza

Ostateczną decyzją Rady Ambasadorów Ligi Narodów z 20 października 1921 roku było przyznanie Polsce Katowic, Chorzowa, Siemianowic Śląskich, Świętochłowic i 1/3 Górnego Śląska.

GÓRA ŚWIĘTEJ ANNY

Góra św. Anny była bazą noclegową naszej wycieczki szlakiem powstań śląskich. Byliśmy też w amfiteatrze, parku, sanktuarium, gdzie jest cudowny obraz św. Anny. Bo to miejsce jest bardzo tajemnicze i ciekawe.

SPACER POD POMNIK

Wieczorem, po zakwaterowaniu w Domu Pielgrzyma na Górze św. Anny, wszyscy udali się z latarkami, ku radości najmłodszych uczestników wycieczki, pod słynny na całym Śląsku Pomnik Czynu Powstańczego, poświęcony powstańcom śląskim.
To właśnie tu doszło do krwawej bitwy w czasie III powstania. Czcząc pamięć powstańców, zapaliliśmy znicze i złożyliśmy kwiaty.

Aleksandra

LEŚNICA W POWSTANIU

W czasie III powstania śląskiego Leśnica była miejscem krwawych walk. Dlatego na rynku stoi pomnik Powstańców Śląskich, a obok niego tablica z krzyżem powstańczym i napisami: „Miejsce walk powstańców śląskich” i „Chwała bohaterom”. Tu również zapaliliśmy znicze.
7 maja 1921 r. została zdobyta przez baon strzelecki Pawła Dziewiora z podgrupy "Bogdan", po czym 9 maja odparto kontrnatarcie.
Ostatecznie podział Górnego Śląska w 1922 pozostawił miasto po stronie niemieckiej.

ŚLĄSK POLSKI

Po 600. latach część Śląska wraca do Polski.
Odzyskujemy najbardziej przemysłowe obszary.
To właśnie Śląsk w odrodzonej Polsce stanie się jedną z najbardziej rozwijających się dzielnic.

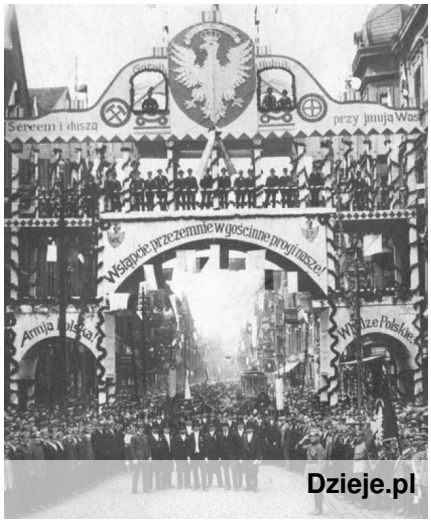

Dzieje.pl

15 maja 1922 Wojsko Polskie pod komendą generała St. Septyckiego wkroczyło z Sosnowca na obszar Górnego Śląska, włączając go do odrodzonego państwa polskiego.
Symboliczne miejsce? Dla nas, mieszkańców Zagłębia, tak.
Powstania zapisały się w historii śląsko-zagłębiowskiej, pokazując, że wbrew stereotypom, Brynica i Przemsza częściej łączyły niż dzieliły mieszkańców ich dwóch brzegów.

PAMIĘTAMY...

Na cmentarzu przy ul. Łagiewnickiej w Świętochłowicach jest dziewięć mogił powstańców śląskich. Za nimi znajduje się „Ściana pamięci" z krzyżem powstańczym oraz tabliczkami z napisami: *„A jeśli komu droga otwarta do nieba, tym, co służą ojczyźnie" - Jan Kochanowski oraz „Cześć pamięci powstańców śląskich 1919-1920-1921 i wielkopolskich 1918/19".*
Tę cześć powstańcom oddaliśmy też my – młode pokolenie XXI wieku. Zapalając znicze, powiedzieliśmy: *Będziemy pamiętać!*

Złożeniem kwiatów i zapaleniem znicza pod Pomnikiem Powstań Śląskich w Katowicach zakończyliśmy wycieczkę „Szlakiem powstań śląskich". Kuba, najmłodszy uczestnik, odnalazł nazwę Św. Anna. Uświadomił nam, że nawet ośmiolatek zapamięta historię powstań śląskich.
Trzy skrzydła, symbolizujące powstania, to również element scenografii rekonstrukcji historycznej przedstawianej przez nas pantomimy.

Ola, Martyna

OPOWIEDZCIE WIATRY...

Utwór Dżemu "Opowiedzcie wiatry" tak nas zainspirował, że nie tylko wykorzystaliśmy tytuł w naszym projekcie, ale... był motywem przewodnim naszej pantomimy.
Wszyscy znają go na pamięć, nie tylko występujący.

Puste miejsce obok fragmentów piosenki nie jest przypadkowe. To symbol, bo nie zakończyliśmy szlaku powstań śląskich. Przecież w tym roku jest 100 rocznica II...

Opowiedzcie wiatry dymne i płomienne
O tych latach głośnych co jak salwy trzy
Wstało słońce jasne ponad hałdy ciemne
Gdy Ślązacy do powstania szli
Nad węglową ziemią pieśń wysoka lec
Dom za domem, ten sam twardy zew
Gdy upadnie drugie - wywołamy trzecie
Bo trojaka liczy się do trzech
Opowiedzcie wiatry nadodrzańskie wokół
By pamiętał każdy i powtórzyć mógł
O dwudziestym pierwszym, najpiękniejszym roku
Pieśń wędrowną wzdłuż powstańczych dróg

źródła:
https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/muzeumslaskie/wp-content/uploads/2019/09/04142659/Powstania-%C5%9Al%C4%85skie_ulotka.pd
https://dzieje.pl/aktualnosci/i-powstanie-slaskie

Muzeum Powstań Sląskich w Swiętochłowicach
D. Nawrot, *Zagłębie powstań śląskich. Zagłębie Dąbrowskie wobec I powstania śląskiego*
GWO, *Historia 7, podręcznik*